רב ששת יכי כרע כרע כחיזרא כי קא זקיף

זקיף כחיויא: ואמר רבה בר חיננא סבא

משמיה דרב יכל השנה כולה אדם מתפלל

האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט חוץ

מעשרה מים שבין ראש השנה ויום הכפורים שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט

ורבי אלעזר אמר אפילו אמר האל הקדוש יצא

שנאמר יויגבה ה' צבאות במשפט והאל

הקדוש נקדש בצדקה אימתי ויגבה ה' צבאות

במשפט אלו עשרה ימים שמר"ה ועד יוה"כ

וקאמר האל הקדוש מאי הוה עלה אמר רב

יוסף האל הקדוש ומלך אוהב צדקה ומשפט

רבה אמר המלך הקדוש והמלך המשפט

והלכתא כרבה: ואמר רבה בר חיננא סבא

משמיה דרב כל שאפשר לו לבקש רחמים

על חבירו ואינו מבקש נקרא חומא שנאמר

יגם אנכי חלילה לי מחמא לה' מחדול להתפלל

בעדכם אמר רבא אם ת"ח הוא 🚯 צריך שיחלה

עצמו עליו מ"ם אילימא משום דכתיב נואין

חולה מכם עלי (ואין) [ו]גולה את אזני דילמא

מלך שאני אלא מהכא יואני בחלותם לבושי

וגו': ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב

כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין

לו על כל עונותיו שנאמר זלמען תזכרי ובשת

ולא יהיה לך עוד פתחון פה מפני כלמתך בכפרי לך לכל אשר עשית נאם ה' אלהים

דילמא צבור שאני אלא מהכא יואמר שמואל

אל שאול למה הרגזתני להעלות אותי ויאמר

שאול צר לי מאד ופלשתים נלחמים בי יוה'

 ה) (הלהים), ב) [עירובין
 גב', ג) גר' מהרש"ה הן
 עם כלביה יקום עד יהכל
 מרף וכ"ה בהדיה בתנחומה,
 ה) [מענית כז: מגילה כב.],
 מ"ל ששה, ו) ספרי פ׳ ראה, ז) ולקמן כח.ן, ה) מכילתה פרשת בה פ׳ ט״ו. ט) בדפוסיי אחריי כל ימי חייך,
י) מכילתא שם תוספתא פ״א
הי״ב, ל) [בש״א כח ו איתא לא ענהו ה׳ גם בחלומות גם באורים גם בנביאיםז. בחורים גם בתביו בן. [ש"ב כא], **מ**) בס"א: מידי הנולרי, **ג**) [במדבר

הגהות הב״ח

(A) גמ' אם ת"ח הוא וצריך לרחמים לריך שיחלה: (ב) רש"י ד"ה והוקענום מים למזכח ויקרא לגבעונים ויאמר המגן לגבעונים האמו רוד אל הגבעונים מה אעשה לכם ובמה אכפר אצשוז לכם ובמוז אכפו וצרכו: (ג) תום' ד"ה כרע וכו' איסר וכו' פי' לא סגי:

גליון הש"ם

תום' ד"ח ברע כו' שינבית בו'. עי מוס' לקמן ל"ל ע"ל ד"ס ומוללו: תום' ד"ח וחלכתא בו' מחזירון אותו. עיין מוס' לקמן לד ע"ל ד"ה למלעיות:

רב ניסים גאון

בן (עזריא) [עזריה] הרי בן (עודיא) (עודיה) הדי אני כבן שבעים שנה. מיפרשא מילתיה בפרק תפלת השחר (דף כח) במעשה שהיה בין רבן גמליאל ור' יהושע בעת שהסכימו חכמים להעביר את רבן גמליאל מגדולתו את רבן א חיוראתא אירחיש ליה ניסא והדרו ליה תמניסרי דארי חיוראתא והיינו דתנן אמר רי אלעזר בן עזרי׳ הריני כבן ע׳ שנה ולא בן שבעים:

תורה אור השלם

 וַיִּגְבַּה יְיָ צְכָאוֹת
 בַּמִשְׁפָּט וְהָאֵל הַקְּדוֹשׁ נִקְדָשׁ בִּצְדָקָה:

ישעיהו ה טז 2. גַּם אָנכִי חָלִילָה לִּי מַחֲטא לַיִי מַחֲדל לְהִתְפַּלֵל בַּעַדְכֶם וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם בֶּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה: שמואל א יב כג

3. כי קשרתם כלכם עלי כ. פ. קשן שו פּלקבם פּלָר וְאֵין גֹּלָה אֶת אָוְנִי פּּלְרָת בְּנִי עִם בֶּן יִשִׁי וְאֵין חֹלֶה מַבֶּם עַלִי וְגֹלֶה אֶת אָוְנִי פִּי הַקִּים בַּנִי אַת עַבַדִּי עַלַי לארב כַּיוֹם הַזֶּה:

שמואל א כב ח 4. וַאֶנִי בַּחֲלוֹתָם לְבוּשִׁי שָׂק עִנֵּיתִי בַצּוֹם נַפְשִׁי וֹתְפָלֶתִי עַל חֵיקִי תְשׁוּב:

 לְמַעַן תִּוְכְּרִי וְבֹשְׁתְּ וְלֹא יִהְיֶה לְּךְ עוֹד פְּתְחוֹן פֶּה מִפְנֵי כְּלְמְתַרְ בְּכַפְּרִי לְךְּ לְכַל אֲשֶׁר עֲשִׁית נָאָם אֲדֹנָי יחזקאל טז סג ולהים: ַניאמֶר שְמוּאֵל אָל וַיאמֶר שְמוּאֵל אָל שאול לְמָּה הַרְגַּזְתֵנִי לְהַעְלוֹת אֹתִי וַיֹּאמֶר שְׁאוּל צַרְ לִי מְאֹד וְּפְלִשְׁתִּים נלחמים בי ואלהים סר מעלי ולא ענני עוד גם ביד _{ַבְּי}. עוז וָאָקְרָאָה לְךְּ לְהוֹדִי אָעֵשׂרי אֶעֶשָּׁה: שמואל א כח טו 7. וְיִתֵּן יְיָ גַּם אֶת יִשְׂרָאֵל עמר ביד פלשתים ומחר אַתָּה וּבָנֵיךְ עִמִּי גַּם אַת

כחיורא. שבט ביד אדם וחובטו כלפי מטה בבת אחת: זקיף כחיויא. בנחת ראשו תחלה ואח"כ גופו שלא תראה כריעתו עליו כמשוי: כחיויא. כנחש הזה כשהוא זוקף עלמו מגביה הראש תחלה ונזקף ירמיה ובלבד שלא יעשה כהדין חרדונא והיינו חרגום ירושלמי של לב מעט מעט: **המלך הקדוש.** לפי שבימים הללו הוא מראה מלכותו לשפוט את העולם: המלך המשפט.

כמו מלך המשפט. כמו נושאי הארון הברית (יהושע ג) כמו ארון הברית. וכן המסגרות המכונות (מלכים ב טז) שהוא כמו מסגרות המכונות. וכן העמק הפגרים (ירמיה לא) כמו עמק הפגרים: ה"ג ואם תלמיד חכם הוא ולריך לרחמים לריך שיחלה עלמו עליו. אם ת"ח הוא זה שלריך לרחמים נריך שיחלה חבירו עלמו עליו: בחלותם. על דואג ואחיתופל הוא אומר שהיו ת"ח: למען תוכרי ובושת. סיפיה דקרא בכפרי לך את כל אשר עשית: גם בחלומות גם בנביחים. ולא א"ל גם באורים? לפי שנתבייש ממנו שלא יאמר לו אתה גרמת לעצמך שלא נענית באורים ותומים לפי שהרגת את הכהנים: ורבנן. סברי מהכא שמעינן דאחילו לו: והוקענום. גבעונים אמרו לדוד בסוף ימיו שהיה רעב ג' שנים וישאל דוד בה' ויאמר ה' אל שאול ואל בים הדמים על אשר המית את הגבעונים שהרג את הכהנים שהיו מספיקים לגבעונים לחם ומים שהגבעונים נתנס יהושע חוטבי עלים ושואבי מים למזבח (כ) ויאמר דוד אל הגבעונים ובמה אכפר לכם וברכו את נחלת ה' והם אמרו לו יותן לנו שבעה אנשים מבניו והוקענום בגבעת שאול ובת קול יצאה וסיימה אחריהם בחיר ה' דודחי הם לא אמרו בחיר ה' שהרי לגנותו היו באין ולא לכבודו: פרשת רבית. אל תקח מאתו נשך ותרבית וגו' (ויקרא כה) וסמיך ליה יציחת מלרים: ופרשת משקלות. אבני לדק וגו' (ויקרא יט) סיפיה דקרא אשר הולאתי אתכם וגו': כרע שכב. דדמי לבשכבך ובקומך שהקדוש ב"ה שותרנו בשכבנו ובקותנו לשכב שלוים ושקטים כארי וכלביא: ולימא האי פסוקא. וליכא טורח לבור: עול מצות. ועשיתם את כל מצותי: מינות. אותם ש ההופכים טעמי התורה למדרש טעות ואליל: וכן הוא אומר אמר נכל בלבו אין אלהים. ואין לך נבל מן ההופך דברי אלהים מוכירין יליחת מתני' : סיים מלרים בלילות. פרשת לילית בק"ש ואע"פ שאין לילה זמן נינית דכתיב וראיתם אותו וזכרתם י אומרים אותה בלילה מפני יציאת מלרים שבה: כבן שבעים שנה. כבר הייתי נראה זקן ולא זקן ממש שבאת עליו שיבה יום שהעבירו רבן גמליאל מנשיאותו ומינו רבי אלעור בן עוריה נשיא כדאיתא

לקמן בפרק תפלת השחר (ד' כח.)

ואותו היום דרש בן זומא מקרא זה:

ברע בחיזרא. ולקמן (ד' כח:) אמרינן עד שיראה איסר וכו' (ג) לא סגי בכריעה לבד וראשו זקוף אלא בעי נמי שיכוף הראש וכן איתא בירושלמי דפרקין ובלבד שלא ישוח יותר מדאי. אמר רבי

(ויקרא יא) והלב כשהוא שוחה ראשו זקוף. ובר"ה וי"כ שאנו שוחין כל שעה בתפלה לריך ליוהר * שיגביה קודם שיסיים הברכה רק שיכרע בברוך ושיגביה מיד דאמרינן לקמן סוף אין עומדין (ד׳ לד.) אם בא לשחות תחלת כל ברכה וסוף כל ברכה

מלמדין אותו שלא ישחה: ולבתא כותיה דרבה. דנריך

לחתום המלך הקדום והמלך המשפט ואם לא אמר ° מחזירין אותו. וכן זכרנו ומי כמוך וכתוב לחיים ובספר חיים מחזירים אותו אם לא אמר. דכל המשנה ממטבע שטבעו חכמים אינו יולא ידי חובתו וכך פסק רבינו יהודה אם ספק לו אם אמר אם לא אמר מחזירים אותו כדאיתא בירושלמי דתענית פ"ק היה מתפלל ואינו יודע אם הזכיר טל ומטר ואם לאו כל שלשים יום בחזקת שלא למוד. פירוש שלא אמר אלא כמו שהוא למוד עד עתה שלא אמר כן. אחר כן בחזקת שהזכיר והוא הדין לכל הדברים שלריך להזכיר כך הדין. ואם כן בעשרת ימי תשובה דליכה שלשים יום לריך לחזור. יום לריך לחזור. מחזירין אותו מכל אותן דברים דלא פסק בספר בפירוש והביא ראיה להנריו: בקשו לקבוע פרשת בלק בפרשת ק"ש ומפני מה לא קבעוה ובו'. איתא בירושלמי דאותן ג' פרשיות שתקנו בקרית שמע לפי שבהן עשרת הדברות ועיין בו ותמלא הכל:

הדרן עלך מאימתי

םר מעלי ולא ענני עוד גם ביד הנביאים גם בחלומות ואקראה לך להודיעני מה אעשה ואילו אורים ותמים לא קאמר משום דקטליה לנוב עיר הכהנים ומנין דאחילו ליה מן שמיא שנא' (ויאמר שמואל אל שאול) ז[ו]מחר אתה ובניך עמי פוא"ר יוחנן עמי במחיצתי ורבנן אמרי מהכא *והוקענום לה' בגבעת שאול בחיר ה' יצתה בת קול ואמרה בחיר ה' אמר ר' אבהו בן זומרתי אמר רב יהודה בר זבידא בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע ומפני מה לא קבעוה משום מורח צבור מ"מ' אילימא משום דכתיב בה יאל מוציאם ממצרים לימא פרשת רבית ופרשת משקלות דכתיב בהן יציאת מצרים אלא אמר ר' יוסי בר אבין משום דכתיב בה האי קרא מיכרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו ולימא האי פסוקא ותו לא גמירי כל פרשה דפסקה משה רבינו פסקינן מדלא פסקה משה רבינו לא פסקינן פרשת ציצית מפני מה קבעוה א"ר יהודה בר חביבא מפני שיש בה ∘חמשה דברים מצות ציצית יציאת מצרים עול מצות ודעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז בשלמא הני תלת מפרשן עול מצות דכתיב ייוראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ציצית דכתיב יועשו להם ציצית וגו' יציאת מצרים דכתיב 13 אשר הוצאתי וגו' אלא דעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז מגלן דתניא אחרי לכבכם זו מינות וכן הוא אומר 14אמר נבל בלבו אין אלהים אחרי עיניכם זה הרהור עבירה שנאמר יויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני אתם זונים זה הרהור ע"ז וכן הוא אומר יויזנו אחרי הבעלים: מתני' ימזכירין יציאת מצרים בלילות יא"ר אלעֶזרְ בן עזריה יהרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה ®בן זומא שנא' זו למען תזכור את יום צאתך מארץ

מצרים כל ימי חייך ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות וחכ"א ימי חייך העוה"ז ייכל להביא לימות המשיח: מתניא אמר להם בן זומא לחכמים וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח והלא כבר נאמר זהנה ימים באים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם אמרו לו לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה אלא שתהא שעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים מפל לו כיוצא בו אתה אומר ילא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך

אתה ובעד היקון יו ביד פלשתים: שמואל א כח יט 8. יָתן לְנוּ שֶׁבְעָה אֲנְשִׁים מִבְּנִיוּ וְהוֹקְעֲנוֹם לִייְ בְּגָבְעַת שְאוּל בְּחִיר יִיְ וְרֹאמֶר הְמֶלְךְ אֲנִי אָתַן: שמואל ב כא ו 9. אַל מוציאָם ממְצְרִים קתוֹעֻפּת רְאֵם לוֹנ במדבר כג כב 10. בְּרַע שֶׁבְבָּב בְּאָרִי וּבְלְבִיא מִי יְמִימָנוּ מְבֶרְבֶּר בְּרְוּךְ וְאַרְרֶיךְ אֶרוּר: במדבר כד ט 11. וְדָיָת לְכֶם לְצִיצָת וּרְאִיתָם אתוּ וּוְבְרָתָם אֶת בְּלְמִצְת יִיְ וְלְמָשׁ בְּאָר אֲנְשִׁים מָאֵרְץ מְדָבְיה בְּעָבִים אָתְרִיהָם אָרָריִם אָרָריִם אָרָריִם אָתְרִיהָם אָרָריִם אָתְרִיהָם אָרָריִם אָרִיהָם וְרָתְנוּ עַל צִיצַת הַבְּוֶף פְּתִיל הְכַלְת: במדבר טו לח 13. צִינִין לְאָל וְאָבָם וְעָשׁוּ לְּהָוֹם בְּעָבִי בְּנָדִיהָם לְרָוֹר אָמָר וְבָּל בְּלָבוֹ אֵין אֱלֹהִים הָשְׁתִיתוּ הָּתְעִיבוֹ עֻּלִילָם וְעָשׁוּ לְבָּבְּי בְּנְדִיהָם בְּיִלְ בְּלִב בְּלִבוֹ אַיִלְ לְּתְּבִי בְּנָדִיהָם לְרָוֹב אָתָר בְּיִבְּלְ בְּלָבוֹ אָשְׁבְּא בְּיִבְּא לִיבְיִם בְּיִבְּי בְּבְּי לְּרְבִין לְּבְּלִי לְּתְרִים בְּעָבִי בְּנְרִים הְעָרִים בְּעָבִים בְּיבְרִים בְּיבְּבָּים וְעָשׁוּ לְבִיבְים בְּאָר בְּרִבְּים וְעִשׁוּ לְּעִם בְּבְּבָּים בְּיבְּבְּיִי בְּירָבִים בְּיבְּבִּי בְּיִבְּלִב וְיִבְּם בְּיבְּבְּתִים בְּעָשׁיתוּ בְּבְיבִים בְּבִיב בְּנִדְים בְּבִּי בְּנְדִייִם בְּתִבְּים הְעִבְּים בְּעִבְּים בְּעִבְּים בְּעִבְּים בְּיבְּבְים בְּיִבְּים בְּבִי בְּנְדִיהְם בְּיבְּבְּים בְּבְּבְעִים בְּיבְּבְּיִים בְּיִבְּיים בְּיִבְּים בְּיִבְּים בְּיבְּבָּים בְּיִיבְים בְּיבְים בְּיִבְים בְּיבְּים בְּיִבְים בְּיִים בְּיבְּיִים בְּיִבְיבָּים בְּיִים בְּיבְים בְּיבְים בְּיבְּים בְּיבְּיבְים בְּיבְים בְּיבְּים בְּיבְים בְּיבְים בְּרָע בְּיִים בְּיוֹי בְּיבְיבְים בְּיִים בְּיִבְיבְּיִם בְּיִים בְּיִבְים בְּיִבְיבָּים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּלִיים בְּיִיבְיִים בְּיִים בְּים בְּיבִיבְים בְּיִים בְּיִבְים בְּיבְיבְיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִיבְים בְּיִים בְּיִים בְּיבְים בְּי

מוסף רש"י

סו א מיי׳ פ״ה מהלכות תפלה הלכה יג טור

שו"ע או"ח סימן קיג סעיף

םו ב מיי׳ פ"ב עם הלכה יח

או"ח סי קיח וסי תקפב

סטיף א: סח ג מיי׳ פ״א מהלכות ק״ש הלכה ג:

סמג עשין יט טור ושו״ע

ואילו אורים ותומים לא קאמר. ואף על פי ששאל נהס, כמו שאמור למעלה ניסס, כתו שמעור מתענה (שמואל א כח טו). אתה רבניך עמי. שמואל קאתר לשאול כשמעלהו ע"י בעלת האוג (עדובין נגי). הרי אני כבן שבעים שנה. לא בן שבעים שנה. לא בן שבעים מיס, אלא שקפלה מילה אומני ביות היס, אלא שקפלה מילה ביותר עליו זהנה בשעה שנחמנה נשיא כמו ששנינו (ערי לקמן בח.) אהדרו ליה תריסר דרי חיווריתא, ואותו יום עמד בן חיווריתא, ואותו יום עמד כן זומא ולר⊅ (סידור רש"י סיי שצ. מחוור ויטרי הלי פטח סיצבח. ולא זכיתי שתאמר
יציאת מצרים בלילות.
פרסת ויצית שכקרילת שמע
שכתוב גה יצילת מגרים, שלל
היי נוהגין לומר בקרילת
מיע עובית, לפי שלוינה טחע של על ביום, כדאמרינן נוהגת אלא ביום, כדאמרינן הכי דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת, והיינו דקאמר ר' אלעזר לא והיינו דקחמר ר' חנעזר לח זכיתי שתאמר יציאת מלרים בלילות, ולא אתת ואמונה, דודאי היו רגילין לקרות קריאת שמע עם ברכות שלפניה ושל אחריה. לא זכיתי, לא נצחתי חכמים שתיאמר יציאת מצרים בלילות, שאני אומר אותה בלילות והם בדבר זה לפי שהייתי יחיד והם רבים ואין דבריו של יחיד והם לבים חוץ לבלי של לחיל במקום רבים. זכימי, נלחמי, כמו (נדה גב:) זכינוהו לרבנן, (טנהדרין לש:) מאן דוכי למלכא, לשון נלוח היא (טידור רש"י ומחד"ו שם) כלומר לא יכולתי לנצח שתאמר יציאת יכונהי לננה מנותות יכינות מלרים בלילום, משום דעיקר גלולה ביממל הוה (האורה ח"א סי' צ.). עד שדרשה בן זומא. עד שבל בן זומא ולרש פסוק זה כל ימי חייך (סידור רש"י ומחד"ו שם) שהיה נסירור ושי ינוחר ושם) קטיט. **כקי בטעמי המקראות** (סוטה מט. על מ"ש שם משמת בן וומא בסלו הדרשנים. ימלי חייך הימים כל ימי חייך הלילות. ימי מיין היה לו לכמוב, כל למה לי, לרכות ילילת מללים כלילות (סידור רש"י ומחדר שם). שעבוד מלכיות. ג'מולה למלות (מדור מלכיות. ג'מולה למלות (מידור ירמיה מז יד). הדרן עלך מאימתי

רבינו חננאל

רב ששת כי כרע כרע ן ב ששות כי כוע כוע כחיזרא] כשיכרע צריך שיהא ראשו כפוף כאגמון ולא יכרע מאמצעיתו וראשו זקוף. הכי גרסינן: אמר רבה כל השנה כולה אדם רבה כל השנה כולה אדם מתפלל האל הקדוש ומלך אוהב צדקה ומשפט ובעשי"ת אומר המלך הקדוש והמלך המשפט. ואע"ג דאמר ר' אלעזר ראפי׳ ביו״ד ימים שבין ר״ה יאכ ביון מוספדן יו ליו״כ אינו אומר אלא האל הקדוש שנאמר ויגבה ה׳ צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה, הנה הקדוש נקדש בצדקה, הנה אפי׳ בזמן המשפט אינו אומר אלא האל הקדוש, הלכתא כרבה דאמר המלך הקדוש והמלך המשפט. פי׳ המלך היושב על המשפט, כמו וכל עם המלחמה, . שפירושו וכל העם היורד

אל המלחמה. סליק פ"ק לפ"ש